

קול צופיין

קול צפ"ר נשא: קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1049

צו תשפ"א השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

בְּשֵׁהקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָכֶם נִסִּים - תְּהוּ אוֹמְרֵי שִׁירָה ההלל המיוחד של ליל הסדר

במעבדות בגרמניה והיה חסר בו ויטמין אחד שגרם נזק גדול לילדים שאכלו אותו. הוויטמין הזה נמצא בכל חלב אם, ואנחנו בכלל לא משגיחים בו ובכל הוויטמינים האחרים שנמצאים בכל מזון שאנו מקבלים כל יום. האוכל הזה הוא "לכל בשר" לטריליונים של יצורים, כל מעופף וכל יונק. כל דג וכל זוחל. כל חרק וכל פרפר. כל זה קורה מדי יום ומדי לילה על פני הגלובוס כולו בלי הפסקה במשך אלפי שנים. אם אדם מתבונן בפלא העצום הזה הוא מבין שזה באמת הרבה יותר פלאי וניסי מאשר קריעת ים סוף.

לְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ, כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ

כדי שיהיה לנו אוכל צריכים שמש שזורחת באור שלא חם מדי ולא קר מדי. ורוחות שמביאות את הקור ואת החום ואת העננים. ואידי של מים ואדמה שמלאה בדשנים, וזרעים שהם פלא בפני עצמו. ומים ואדמה. וכל אחד מהם הוא פלא. רוב הדברים הללו לא ידועים לנו. חלקם התגלו במהלך הדורות על ידי מדענים שחלקם זכו בפרס נובל על הגילוי המרשים. גילוי של חכמה שהייתה קיימת אלפי שנים ורק עכשיו אנחנו זוכים להיחשף אליה.

חשוב מאוד שנפתח מודעות לכל הפלאים הללו ונבין שה' אוהב אותנו ורוצה בנו ומשקיע בנו. כך אמרו חכמינו על הפסוק לְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ - "אמר רבי אלעזר אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו" (נדה לא ע"ב).

לְעֵשָׂה הַשָּׁמַיִם בְּתַבְנִיחָהּ, כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ

דוגמה לכך היא הנס של "לְעֵשָׂה הַשָּׁמַיִם בְּתַבְנִיחָהּ". לפני שנים גילו את הנוסחאות המדויקות שעל פיהן נעים הכוכבים בשמים. את הפלא בייצור החום של השמש. לפני 450 שנה גילה אסטרונום בשם ניקולאוס קופרניקוס כי לעתים הכוכבים ממהרים ולעתים מאטים כדי שלא יסטו ממסלולם בעקבות המהירות ולא יישאבו לכוכבים גדולים יותר בגלל ההאטה. הפלא הזה התרחש, כמובן, במשך אלפי שנים גם לפני הגילוי הזה על ידי קופרניקוס, אלא שאנחנו לא ידענו עליו. וכמה דברים יש שעדיין איננו יודעים והם קיימים? על כולם אנחנו מודים בהלל הגדול.

וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "הַלֵּל הַגְּדוֹל"?

קָשִׁין מְזוֹנְתָיו שֶׁל אָדָם בְּקָרִיעַת יַם סוּף
בליל הסדר מוסיפים להלל הרגיל גם את "נִשְׁמַת כָּל חַי" וגם את "הַלֵּל הַגְּדוֹל" שיש בו עשרים ושש פעמים "כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ" (תהלים קלו). הסיבה לתוספת הזאת מופיעה בגמרא ששואלת: "וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ 'הַלֵּל הַגְּדוֹל'?" אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּרוֹמְנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמְחַלֵּק מְזוֹנוֹת לְכָל בְּרִיָּה". שהרי כתוב בו "נָתַן לָחֶם לְכָל-בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ". חכמים מלמדים אותנו להתייחס למזונותיו של אדם יותר מהלל רגיל שמדבר על יציאת מצרים וים סוף. כך גם בגמרא (פסחים ק"ח ע"ב): "אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, קָשִׁין מְזוֹנְתָיו שֶׁל אָדָם בְּקָרִיעַת יַם סוּף, שֶׁנֶּאֱמַר, (תהלים קלו) 'נָתַן לָחֶם לְכָל בֶּשֶׂר, וְסוּמֵךְ לֵיהּ, לְגוֹר יַם סוּף לְגֹרִים'. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קָשִׁין מְזוֹנְתָיו שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מִן הַגְּאֻלָּה, דְּאֵלּוּ בְּגֻאֲלָהּ כְּתִיב (בראשית מח) 'הַפְּלֵאָה הַגְּאֻלָּה אֲתִי מִכָּל רֶעַ, מִלְּאָף בְּעֵלְמָא, וְאֵלּוּ בְּמְזוֹנוֹת כְּתִיב (שם) 'הַאֲלֹהִים הִרְעָה אוֹתִי'".

נָתַן לָחֶם לְכָל בֶּשֶׂר, כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ

אם אדם מתבונן זה מאוד פשוט. קריעת ים סוף הייתה אירוע חד פעמי, וגם הגאולה היא אירוע שייא של גילוי שכינה גדול. אם קריעת ים סוף הייתה מתרחשת במשך שבוע או חודש יום אחרי יום - היינו מפסיקים להתפעל ממנה למרות שהנס שחוזר על עצמו הוא הרבה יותר מקריעת ים סוף פעם אחת. רק אם היינו מתבוננים היטב היינו מבינים שקריעת ים סוף במשך חודש היא יותר נס מקריעה של פעם אחת.

כך זה ממש עם המזון. אתה רגיל בו ולכן הוא לא נראה כמו נס. אבל אם תתבונן בו תבין שהוא נס גדול מאוד שקורה כל יום מחדש, ועל כן ראוי להתפעל ממנו כל יום מחדש יותר מקריעת ים סוף שהייתה פעם אחת. עוד יש במזון יותר בכך שהפסוק בהלל הגדול הוא "נָתַן לָחֶם לְכָל-בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ". מדובר על האוכל שאלוקים נותן למיליארדי אנשים עלי אדמות במשך אלפי שנים. מזון מדויק לפי אבות המזון שהם צריכים, כל הוויטמינים שחיוניים לצמיחתם. להזכיר כי לפני כמה שנים חברת רמדה מכרה אוכל תינוקות שיצרו

נשמת כל חי – יישום של ההודאה הנדרשת

אין אנהנו מספיקים להודות על אחת מאלף אלף אלפים
בהלל של פסח מוסיפים גם את "נשמת כל חי" כדי ליישם את הציווי של "הודו לה' כי טוב" שאמרנו בהלל הגדול. ב"נשמת כל חי" אנחנו מודים על כל הפלא שה' עושה לנו ולכל העולם כולו, ומציינים שאיננו יכולים באמת להודות על אחת מאלף אלפים ורוב רבי רבבות פְּעָמִים. הטובות נסים ונפלאות שְׁשֵׁשִׁית עָמְנוּ וְעַם אֲבוֹתֵינוּ.

אלף אלפי אלפים - זה מיליארד (1,000,000,000) ורוב רבי רבבות זה ביליון (1,000,000,000,000). אנו מדברים על ביליוני פלאים שקורים לנו, ולרובם הגדול איננו מודעים, דברים נסתרים שבאמצעותם ה' "מְעוֹרֵר יְשִׁנִּים וְהַמְקִיץ נִרְדָּמִים. מְחַיֶּה מֵתִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים. פּוֹקֵחַ עֲנֻרִים. וְזוֹקֵף כְּפוּפִים. הַפְּשִׁיחַ אֲלֵמִים. וְהַמְפַּעֵנֵת נַעֲלָמִים". ודברים רבים נסתרים שאחרים שבאמצעותם ה' מנהל את חייו של עם ישראל ומוליך אותו לארץ ישראל, לבניין ירושלים ולמלא את תפקידו להביא ברכה לעולם.

הודאה בליל הסדר לא רק על יציאת מצרים

חכמינו, שתיקנו בהגדה לומר את שתי ההוספות הללו, כיוונו אותנו להודות על מה שקורה איתנו כאן ועכשיו ולא רק על יציאת מצרים. בחינת "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". לממש את הברכה "למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלה". וכן "אשר גאלנו וגאל את אבותינו".

למנה מצרים בבכוריהם פי לעולם חסדו

דוגמה לנס שקורה כאן ועכשיו הוא מה שאמר דוד המלך "למִפְּנֵי מַצְרַיִם בְּבְכוֹרֵיהֶם". הסיומת "פי לעולם חסדו" מלמדת כי הפלא שבו בכורי מצרים מכים את מצרים תמיד קורה.

בימינו רואים את זה באופן מדהים ב"אביב הערבי", כאשר בלי לנקוף אצבע האויבים הערבים מחסלים אלה את אלה בשיטתיות מדהימה למעלה מעשר שנים. כולנו זוכרים את הפיצוץ הענק בנמל ביירות שהרס את העיר ואת רוח תושביה. כמעט בכל שבוע, גם בלי שאנחנו יודעים על כך, יש פיצוץ שאויבינו מופוצצים זה לזה בסיס או תחנת כוח או כל דבר חשוב אחר. אבל גם אם איננו יודעים - זה קורה ומשפיע לטובה, ועל זה אנחנו מודים.

לבנון קיבלה בעבר את המחבלים שגורשו מירדן. מאותו יום לבנון הפסיקה להיות "שווייץ של המזרח התיכון" והפכה לגיהנום לתושביה. בשנה האחרונה המושחתים של החיזבאללה וחבריהם רוששו את כל קופת המדינה ואין לאזרחיה לחם במכולת ודלק בתחנות. אין חשמל ואין מים. אנחנו לא מרחמים על אויבינו שמכוונים אלינו 250 אלף טילים כדי להשמיד להרוג ולאבד אותנו. אנחנו רק מודים לה' על מה שהוא עושה איתנו בימים אלו להחליש את אויבינו אע"פ שרובנו כלל לא מודע אליהם.

מפני שיש בו ירידתו של צדיקים לכבשן האש ועלייתו ממנו

הגמרא מוקשה וְכִי מֵאַחַר דְּאִפְּא "הַלֵּל הַגְּדוֹל", אֲנִי, מֵאֵי טַעְמָא אֲמַרִּין הָאֵי? אם אנחנו אומרים את ההלל הגדול על ניסים שבכל יום ויום, למה אומרים את ההלל הרגיל בליל הסדר? הרי הניסים של כל יום הם גדולים יותר. עונה הגמרא כי בהלל הרגיל אנחנו מודים גם על הירידה וגם על העלייה. "מִפְּנֵי שֵׁישׁ בּוֹ חֻמְשָׁה דְּבָרִים, אֵלוֹ הֵן, יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְקִרְיַת יֶם סוּף, וּמִתֵּן תּוֹרָה, וְחֻמְשֵׁי הַמַּתֵּי"ם אֲבָל גַּם 'חֲבָלֹ שֶׁל מִשִּׁיחַ'. ובגמרא 'וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, 'לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ, זוֹ שְׁעָבַד גְּלִיזָה, אִיכָּא דְאַמְרֵי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, 'לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ, זֶה מְלַחְמֵת גּוֹג וּמְגוֹג. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר, מִפְּנֵי שֵׁישׁ בּוֹ מְלוּט נִפְשָׁם שֶׁל צַדִּיקִים מְגִייהֶם, שְׁנַאֲמַר, (שם קטז) 'אֲנָא

ה' מְלֻטָּה נִפְשִׁי'. חֲזַקִּיה אָמַר, מִפְּנֵי שֵׁישׁ בּוֹ יְרִידָתוֹ שֶׁל צַדִּיקִים כְּכֶבֶשׂן הָאֵשׁ, וְעֲלִיתוֹ מִכְּבֶשֶׂן הָאֵשׁ" (פסחים קיח ע"א). הסיומת על ירידת צדיקים לכבשנים ועלייתם ממנו היא מזעזעת לדור שבו רבים מבני עם ישראל נכסו לכבשני אש וחלקם זכה ועלה מהם ובנה את הארץ.

ככל שמתרחקים מיציאת מצרים – מבינים יותר את גודלה

ותהי שמחה גדולה בירושלם

התבוננות בספרי הנביאים והכתובים מלמדת כי ככל שמתרחקים מיציאת מצרים - יותר מבינים את ערכה ואת השפעתה הרבה עלינו ועל העולם כולו.

לכן חזקיהו המלך, שחי כ-900 שנה אחרי יציאת מצרים, מודה על יציאת מצרים יותר מכל מה שהיה לפניו. כך נאמר על חג הפסח שהוא מארגן "וְתַהֲיִי שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה בִּירוּשָׁלַם בִּי מִימֵי שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא כָּזָאת בִּירוּשָׁלַם" (הביטוי "שמחה גדולה" נמצא בתנ"ך בסך הכל שמונה פעמים ומתוכם הוא נמצא פעמיים בפסח של חזקיהו).

חזקיהו שמח יותר משלמה המלך לא בגלל שהוא גדול ממנו, אלא בגלל שהוא מרוחק ממנו יותר ורואה יותר את השפעתה הענקית של יציאת מצרים על העולם ועליו. ובעיקר בעניין של ביטול עבודה זרה שהחלה ביציאת מצרים וממשיכה בימיו של חזקיהו.

ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים

חזקיהו עצמו הוקרב למולך על ידי אביו כקרבן לעלות באש למען עבודה זרה. כך נאמר על אחז אביו "וְיִלְךָ בְּדָרֶךְ מְלָכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם אֶת בְּנוֹ הָעֶבֶר בַּאֲשׁ פְּתַעְבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ ה' אֹתָם מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" (מלכים ב, טז ג).

למזלו של חזקיהו הוא ניצל בזכות חכמתה של אמו (סנהדרין סג ע"ב). אבל אין כמוהו מבין את הטובה שעשה משה רבנו לכל העולם בהשמדת אלילי מצרים, ולכן הוא שמח שמחה גדולה ביחד עם כל ישראל על חג הפסח.

חזקיהו ואנשיו לא מסתפקים בהודאה, הם גם הולכים בדרכו של משה ומכריתים את העבודה הזרה מקרב ישראל "וַיִּקְמוּ וַיִּסְרוּ אֶת הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וְאֶת כָּל הַמִּקְטָרוֹת הַסִּירוּ וַיִּשְׁלִיכוּ לְנַחַל קִדְרוֹן". המשך למה שנאמר "וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'" (שמות יב יב).

גְּבַה לְבוֹ מְלוֹמַר שִׁירָה

ראוי יהי חזקיהו לומר שירה על מפלת סנחריב

למרות שחזקיהו מודה על הנס שנעשה בימי משה, הוא לא מודה על הנס הגדול שקרה לו עם חיילי סנחריב שמתו מול חומות ירושלים ולא שר שירה. הוא לא מספיק רחוק מהנס ומתקיים בו אין בעל הנס מכיר בניסו. וכך אמרו חכמינו במדרש: "ר' בְּרַכְיָה בֶּשֶׁם ר' אֶלְעָזָר אָמַר רַאֲוִין הִיּוּ יִשְׂרָאֵל לֹמַר שִׁירָה עַל מַפְלַתוֹ שֶׁל סִיחּוֹן וְעוֹג, וְרַאֲוִי הָיָה חֲזַקִּיהוּ לֹמַר שִׁירָה עַל מַפְלַת סַנְחַרִּיב דְּכָתִיב (דה"ב י"ב) 'לֹא כִגְמַל עָלָיו הַשִּׁיב יְחֻזְקִיהוּ, כִּי גְבַה לְבוֹ'. אֶת חֲמֵי (אתה רואה) חֲזַקִּיהּ מֶלֶךְ וְצַדִּיק וְאֶת אֲמַרְתָּ כִּי גְבַה לְבוֹ? אֲלֵא גְבַה לְבוֹ מְלוֹמַר שִׁירָה. אֲתָא יִשְׁעִיָּה לְגַבִּיהוֹן דְּחֻזְקִיהוּ וְיִסְעִיתוּ אָמַר לְהוֹן (ישעיה' י"ב) זָמְרוּ ה', אֲמַרְוֹן לִיָּה לְמָה כִּי גָּאוֹת עָשָׂה. אֲמַרְוֹן לִיָּה כְּבָר מוֹדַעַת וְזָאת בְּכָל הָאָרֶץ".

כשישעיהו אומר לחזקיהו וסיעתו להודות לה', הם עונים תירוץ דחוק ואומרים: כבר מכירים את ה' מימי יהושע בן נון שהעמיד חמה ולבנה.

כשישעיהו אומר לחזקיהו וסיעתו להודות לה', הם עונים תירוץ דחוק שמלמד שהם לא רוצים להודות על נס שקרה בימיהם, וזה מה שגורם לכך שחזקיהו לא נהיה משיח. הרבי מחב"ד זצ"ל אמר פעמים רבות כי ההימנעות שלנו מאמירת 'תודה' בשמחה כי איננו שמים לב לניסי ה', היא גורמת למשיח להתעכב

"א"ר לוי אמר חזקיהו מה אנו צריכין לומר נסיו וגבורותיו של הקדוש ברוך הוא כבר מודעת זאת מסוף העולם ועד סופו, לא כבר עמד גלגל החמה באמצע הרקיע וראו נסיו וגבורותיו של הקדוש ברוך הוא עד סוף העולם".

ההימנעות הזאת מנעה מחזקיהו להיות משיח. "ריב"ל אמר אלו אמר חזקיהו שירה על מפלת סנחריב היה נעשה הוא מלך המשיח וסנחריב גוג ומוגוג והוא לא עשה פן" (שיר השירים רבה פרשה ד). הרבי מחב"ד זצ"ל אמר פעמים רבות כי ההימנעות שלנו מאמירת תודה בשמחה גורמת למשיח להתעכב.

הרוב לא קובע

הרגוצ'בר מסביר בשו"ת צפנת פענח (ח"ב ה) את הטעות של חזקיהו באומרו כי לא היו בימיו רוב יושבי ארץ ישראל עליה, ולכן לא אמר הלל (עין חיד"א בשו"ת חיים שאל ב יא). ובאמת סברת חזקיהו וסיעתו הייתה טעות כי גם בחנוכה לא היו רוב יושבי ארץ ישראל עליה ואמרו הלל שמונה ימים כיוון שיושבי ארץ ישראל נקראים "עם ישראל" אפילו אם אינם רוב העם.

כך כותבת הגמרא בהוריות (ג ע"א): "אמר רב אסי: ובהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל, שנאמר: 'ועש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום', מכדי כתיב וכל ישראל עמו, קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים למה לוי שמע מינה: הני הוא דאיקרי קהל, אבל הנך לא איקרי קהל".

וכתב הרמב"ם: "לפי שבני ארץ ישראל הם הנקראים - 'קהל', והקב"ה קרא אותן: 'כל הקהל', ואפילו היו עשרה אנשים. ואין משגיחין לזולתן שבחוצה לארץ - כמו שבארנו בהוריות" (פירוש המשנה בכורות ד, ד). על כן היה צריך חזקיהו לומר הלל על הנס הגדול שהיה לו עם סנחריב ולא אמר.

הפסח של יאשיהו עוצמתי מהפסח של חזקיהו

וְכִמְהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֶל ה' בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ

אחרי חזקיהו מולך מנשה בנו 55 שנים, ולא היה חוטא כמוהו במלכות ישראל. הוא מילא את ירושלים בדם נקיים והעמיד צלם בהיכל. אחריו עולה יאשיהו למלוך. הוא חוזר בתשובה ומחזיר בתשובה את כל עם ישראל באמצעות סדר פסח לאומי כמו חזקיהו.

על החזרה בתשובה של יאשיהו כתוב שלא קם בעל תשובה כמוהו ששב אל ה' בכל ליבו, נפשו ומאודו. וְכִמְהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֶל ה' בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ כְּכִלְיָהוּ וְכִמְהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֶל ה' בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ (מלכים ב כג, כה-כו).

ולא נעשה פסח כְּמֹהוּ בְּיִשְׂרָאֵל

הפסח שהוא עושה עם כל כלל ישראל הוא הרבה יותר עוצמתי מאשר הפסח שעשה חזקיהו. אפילו דוד המלך לא עשה פסח כזה. כך כתוב עליו "ולא נעשה פסח כְּמֹהוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִיָּמֵינוּ שְׂמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ כַּפְּסַח אֲשֶׁר עָשָׂה יֹאשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם" (דברי הימים ב, לה יח. וראה מלכים ב כג, כב-כג).

יאשיהו מגייס את כל עם ישראל לפסח הזה, וכולם שמחים ומבינים את

גודל הנס של יציאת מצרים באופן שלא הבינו אותו אפילו בימי חזקיהו.

גונו את לוחות הברית כי הולך להיות חורבן

למרות כל השמחה הגדולה של העם, יאשיהו מבין כי העם במצב רוחני קשה ובית המקדש הולך להיחרב. האנשים שמחים על ניסים שקרו בעבר הרחוק ולא מתקנים את דרכם באותו דור. כך היה נכדו צדקיהו המלך - צדיק כשמו, חוגג את פסח בהיודור אבל לא שומע להדרכת ירמיהו על מה שהוא צריך לפעול בימיו עם מצרים ונבוכדנצר, ונחרב בית המקדש. יאשיהו מבין מה הולך לקרות וגונו את לוחות הברית שלא יפלו בידי נבוכדנצר. כך אומרת הגמרא "ומי גנוז? יאשיהו מלך יהודה גנוז. מה ראה שגנוז? מצא פתוב בו (דברים כח), 'ולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת' וגו'. עמד וגנוז, שגנוז, שגנוז, (דה"ב לה) 'יאמר לקוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה', תנו את ארון הקדוש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל, אין לכם משא בכתף, עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל" (וימא נב ע"ב).

כי לא עשו מימי ישוע בן נון בני ישראל עד היום ההוא

ותהי שמחה גדולה מאד

השיא של ההתעלות וההודאה על יציאת מצרים הייתה בימי עזרא ונחמיה. הם מגיעים לרמות שמחה שלא הגיעו אליה כנראה מעולם. "ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סכות, וישבו בסכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון בן בני ישראל עד היום ההוא ותהי שמחה גדולה מאד" (נחמיה ח יז).

צירוף המילים "שמחה גדולה מאד" לא נמצא בשום מקום אחר בתנ"ך. מסתבר שהם הצליחו להגיע לרמה גדולה מאוד של שמחה שלא הייתה מימי יהושע בן נון.

לא הייתה שירה בימי יהושע

ולמה נחמיה מזכיר את יהושע בן נון? כי בכל ספר יהושע לא נזכרת המילה שמחה אפילו פעם אחת. יהושע נכנס לארץ ישראל שישים ריבוא משפחות, נקרע להם הירדן, הם כובשים את הארץ, מנצחים את הענקים והיו צריכים לשיר שירת הים או שירה אחרת על קריעת הירדן או על נפילת חומות יריחו. אבל אין בכל ספר יהושע לא שירה ולא שמחה, ועל כן יש קפידה של יהושע שנכתב שמו בלי ה' (עין ערכו לב ע"ב).

כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָכֶם נִסִּים - תְּהוּ אֹמְרִין שִׁירָה

על חובת השירה אומרת הגמרא בירושלמי (פסחים פרק י לו): "כְּתִיב (שופטים ה) בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְנַדָּב עִם בְּרַכּוֹ אֶת ה'. הַתְנַדָּבוּ רֵאשִׁי עִם כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָכֶם נִסִּים - תְּהוּ אֹמְרִין שִׁירָה. הַתִּיבּוֹן הָרִי גְאוּלַּת מְצָרִים" (הקשו עליו הרי לא אמרו שירה ביציאת מצרים) ועונה "שְׁנִיִּיא הָיָה שְׁהִיָּא תְּחִילַת גְאוּלַּתוֹ" שלא נגאלו לגמרי עד ששקעו המצרים בים כדכתיב "ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים", שעד היום לא נושעו ממש ולכן אמרו שירה (עין פני משה).

וממשיך הירושלמי ושואל "הָרִי מְרַדְכִי וְאֶסְתֵּר" לא אמרו שירה. ועונה "שְׁנִיִּיא הָיָה שְׁהִיָּא בְּחוּץ לְאֶרֶץ. וְאִית דְּבַעֵי מִימֵר מְרַדְכִי וְאֶסְתֵּר מְשׁוֹנְאִיקָהֶם נְגָאֵלוּ אַבְל לֹא נְגָאֵלוּ מִן הַמְּלָכוֹת". ויש הרוצים לומר שעדיין הם עבדי אכשוורוש ולכן לא אמרו שירה. לפי זה היה צריך יהושע לומר שירה גדולה. הוא גם נמצא בארץ ישראל והוא לא משועבד לשום מלכות.

לפני שנים גילו את הגאונות והחכמה שבמהלך הכוכבים בשמים. הנס הזה התרחש במשך אלפי שנים גם לפני הגילוי הזה, אלא שאנחנו לא ידענו עליו. כך הוא בחכמה הגדולה שבה ברא אלוקים את העולם ואנחנו כלל לא מודעים לה

סיפורים על הרב זצ"ל

חסדי הבבא סאלי והרב אליהו

היה יהודי צדיק ממאה שערים בירושלים, רבי יוסף דויטש, שהיה מקורב מאוד לבבא סאלי. רבי יוסף דויטש היה מהדר במצוות, ובמיוחד במצוות צדקה וגמילות חסדים, והיה מחלק כל ערב פסח אלפי מנות של קמחא דפסחא. כל כך היה מהדר במצווה זו של צדקה, עד שהיה מארח בכל ליל שבת עניים בביתו, ונוהג בהם כבני מלכים של ממש.

לימים נפטר רבי יוסף דויטש, ובניו לא ידעו איך להמשיך את דרכו. מאיפה ישוּגו מיליוני שקלים להמשיך את הגמ"ח הגדול של אביהם ז"ל. קרא להם הבבא סאלי ואמר להם שימשיכו את מפעלי אביהם והוא יסייע בידם. וכך היה.

בניו של רבי יוסף דויטש המשיכו את דרכו ופתחו מסעדות ובתי תמחוי שבהם יכולים עניי ירושלים לאכול בכבוד אוכל חם בכל צהריים. הם היו מכתתים את רגליהם ונוסעים מעיר לעיר וממדינה למדינה לאסוף כספים בכדי לסייע לעניים לעבור את חג הפסח בכבוד כבני מלכים. בכל אלה היה מסייע להם הבבא סאלי בעצה, בעידוד ובתפילה. לא זה ידם מתוך ידו כלל, ובעזרתו היו מחלקים בכל ערב פסח עשרות אלפי מנות דרך גמ"ח "חסדי יוסף" שהקימו לזכר אביהם הצדיק.

כשנפטר הבבא סאלי נפלה רוחם של האחים לבית דויטש ולא ידעו אנא הם באים. הבבא סאלי היה כמו אבא בשבילם, איך ירימו את כל המפעל הגדול הזה? קרא להם הרב מרדכי אליהו ואמר להם: המשיכו במפעלכם. אני אעזור לכם ואסייע לכם בכל כוחי.

המשיכו הבנים את המפעל של אביהם, והרב אליהו היה מתקשר לעשירים שיתרמו להם. הרב אליהו לא נהג לבקש כסף מעשירים לשום דבר ועניין, רק לצורך גמ"ח "חסדי יוסף" היה מתקשר לעשירים ומבקש שיתרמו להם. בנוסף היה הרב אליהו עורך בביתו בכל שנה "דינר" עם קבוצת עשירים שיתרמו למען עניים לקראת חג הפסח.

תוכנה לרגע בים סוף - מתנה משמים

אנו רואים שיש פה עלייה במדרגות השמחה. בימי חזקיהו שמחה גדולה שלא הייתה כמותה מימי שלמה המלך. בימי יאשיהו שמחה שלא הייתה כמותה מימי הנביאים, ובדודאי יותר מהשמחה של חזקיהו. בימי עזרא ונחמיה - שמחה גדולה מאוד שאפילו ליהושע לא היה כמותה. כל אלה הן שמחות שהתרחשו שנים רבות אחרי יציאת מצרים. הם ראו את השפעתה הגדולה על העולם. לעומת זאת בזמן יציאת מצרים לא ראו את כל זה בני ישראל, ולכן הם רוצים כל הזמן לחזור למצרים.

בקריעת ים סוף נתן ה' להם מתנה לראות את כל התמונה כולה. וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי הכהן. הם קולטים לרגע שכל העולם משתנה מהנס הזה ושרים "שִׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן חֵיל אֲחִיז יִשְׁבִי פְלִשְׁתִּי: אֲזָ נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אֲדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יִחְזָמוּ רְעַד נִמְגֹו פֶלֶי יִשְׁבִי כְּעֵנָן" (שמות טו יד). הם מבינים שזה נס שימשיך עד כניסתם לארץ ישראל. "תִּבְאֲמוּ וְתִשְׁעֲמוּ בְּהַר נְחֻלְתָּךְ כִּכּוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעֻלַּת ה' מִקְדָּשׁ אֲ-דָנִי כֹונֵנִי יְדִידִי". הם מבינים שה' הולך איתם עד ימות המשיח. "ה' יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד". לכן הם שרים.

המתנה הזאת היא לרגע. אחר כך הם צריכים לעבוד על הראייה הזאת בעצמם. מיד אחרי שהם יוצאים מים סוף הם הולכים שלושה ימים במדבר ולא מוצאים מים, הם חוזרים להתלונן באֵילֵמָה ומבקשים לחזור למצרים. הדבר חזר על עצמו ברפידים, ובימי קרח ועוד ועוד. כל זה הוא בגלל שבני ישראל היוצאים ממצרים רואים את יציאת מצרים בגובה נמוך, ולכן הם מוותרים עליה בגלל הקישואים, החצילים, הבצלים ושומים.

אם היו מבינים - היו שמחים

אם הם היו יודעים כי יציאת מצרים היא מהפכה עולמית, הם לא היו מוותרים עליה בקלות גדולה כל כך. **אם הם היו יודעים** כי יציאת מצרים ניתנת האות ובוכותה כל מלכויות העריצות נופלות, הם היו שמחים עליה ולא בוכים.

אם הם היו יודעים כי בזכות התורה יתמלא העולם דעת וחכמה יתקיים בו "מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֵת ה' פְּמִים לִים מְכֹסִים" (ישעיהו י"א ט') - הם היו שמחים. הם היו זוכרים כי לפני מאתיים שנה רק 10% מאנשי העולם ידעו קרוא וכתוב, ואילו היום 87% מהעולם יודע קרוא וכתוב. והזוהר הקדוש אומר כי פתיחת שערי החכמה הללו היא הכנה לגאולה השלמה של העולם.

אם הם היו יודעים כי בזכות יציאת מצרים העולם למד להכיר בערך חיי האדם, נשבר פרעה שאומר לכל עמו לזרוק את הילדים ליאור ונשברה מלכות הרשע שמעבידה מאות אלפי פועלים בשביל לבנות את פירמידות הענק - הם היו שמחים.

אם היינו יודעים, היינו מבינים כבר אז כי התרבות של פרעה וכל עמו היא לקחת נשים ולהרוג את בעליהן. כך הייתה תרבות אבימלך ופלישתים. כך הייתה תרבות שכם והכנענים. כך הייתה תרבות סדום ובנותיה. כל התרבות הזו מקבלת מכה קשה ביום יציאת מצרים. במקומה באה לעולם תרבות של ואהבת לרעך כמוך. העולם משתנה. אם הם היו מבינים שזה מה שקורה הם לא היו מחליפים את כל זה בקישואים. אשרינו שבדורנו אנחנו מבינים יותר ויותר איזה תיקון עולם עצום נעשה ביציאת מצרים, תיקון שממשיך ומתקן את העולם עד היום. יהי רצון שנוכה לראות גאולה שלמה עין בעין ולהודות לה' בפה מלא על כל חסדיו. אמן.

תשובה כהלכה

יוס הולדת כשר אמה. מתי יום ההולדת של עם ישראל? בפסח? במתן תורה? בכניסה לארץ ישראל? מתי הם מכונים עם? שרי כמה פעמים כתוב "היום הזה היות לעם". האם השנה - 3333 - היא גם יום ההולדת של עם ישראל? לידת עם ישראל היא תהליך, כמו לידה של ילד. יש רגע החיבור, יש הריון. יש 40 יום. יש לידה ויש חתונה. מקובלנו כי הלידה היא בפסח. **גְלִירָה טוֹכָה**. לא יוכלנו לעשות לילד "חלקה" בגלל הקוחנה. האם אפשר לעשות "חלקה" בחול המועד פסח, למרות מנהגי העומר? אם כן, האם עדיף לחתוך מעט שיער בעת "החלקה" במירון ואת התספורת השלמה לעשות אחרי העומר? בוודאי אפשר בחול המועד, וכפי שכתבתם בחול המועד לחתוך רק קצת שיער ואת התספורת לעשות אחרי העומר. והעיקר לשמח את הילד.

קטניות אצורה עליון השבת. כלים שבושלו בהם קטניות לשבת, לפי חוב חכמי אשכנז שמספידים על קטניות, האם אפשר להשתמש בכלי בפסח? האם צריך לחכות מעט לעת או שמספיק ניקיון? מותר להשתמש בהם ולא צריכים הכשר ולא צריכים מעט לעת.

חנה"מ פסח תשפ"א
שחרית והלל
בשמחת חג ובכלי נגינה
 מערת המזבלה חברון
 עם הרב שמואל אליהו, רב העיר צפת

הרב הלל הרוניץ ראש מנהלת חברון
 יעבור לפני התיבה הרב אוריאל טעיידי רב הגרעין בקרית אונו

רביעי, ג' חוה"מ פסח, י"ח בניסן 31.3
 (תק"ב ב' 6:31) | **6:45 הלל** (משוער)
 050-6422881 | **ה'הלל'** לניסוח
 לפרטים, וקבלת קישור לאגודת שלוחי "הלל פסח תשפ"א" או חבשו בגוגל

הגעה לתפילה בחתום להגבלות

חווה"מ פסח תשפ"א
שחרית והלל
בשמחת חג ובכלי נגינה
 בבית כנסת אבוהב בעיר צפת
 עם הרב שמואל אליהו, רב העיר צפת

יעבור לפני התיבה יאיר כהן

חמישי, ד' חווה"מ פסח, י"ט בניסן 1.4
 6:00 הודו (נץ ב 31 &) | 6:45 הלל (משוער)

לפרטים, וקבלת קישור לצפייה שלחו "הלל" למספר 050-6428081 או חפשו בגוגל "הלל פסח תשפ"א"

הנעה לתפילה בהתאם להגבלות

חווה"מ פסח תשפ"א
שחרית והלל
בשמחת חג ובכלי נגינה בסתל הדרומי בירושלים
 עם הרב שמואל אליהו, רב העיר צפת
במעמד ראש העיר ירושלים, משה ליאון
 וסגן ראש העיר, מחזיק תיק מורשת ישראל מר אריה קינג

יעבור לפני התיבה הרב איל יעקובוביץ' ראש ישיבת ההסדר צפת

שלישי, ב' חווה"מ פסח, י"ז בניסן 30.3
 6:00 הודו (נץ ב 31 &) | 6:45 הלל (משוער)

לפרטים, הרשמה וקבלת קישור לצפייה שלחו "הלל" למספר 050-6428081 או חפשו בגוגל "הלל פסח תשפ"א"

הנעה לתפילה בהתאם להגבלות ובהרשמה מראש בלבד

הרשמה באמצעות ויקינג בקישור
tickchak.co.il/16615